

Sammanfattning

En arbetstagarorganisation har varslat en arbetsgivarorganisation och fyra av dess medlemsföretag om stridsåtgärd. Något kollektivavtalsförhållande föreligger inte mellan organisationerna och inte heller mellan arbetstagarorganisationen och de berörda företagen. Interimistisk prövning av stridsåtgärdens tillåtlighet.

ARBETSDOMSTOLENBESLUT
2003-03-17
StockholmBeslut nr 25/03
Mål nr A 56/03**KÄRANDE**ALMEGA Tjänsteförbunden, Box 16105, 103 22 STOCKHOLM
Ombud: chefsjuristen Claes Ennerberg, ALMEGA AB, samma adress**SVARANDE**Storstockholms Transportarbetarensyndikat av SAC, c/o Stockholms LS,
Bergsundsgatan 10, nb, 117 37 STOCKHOLM
Ombud: advokaten John Norder, Kommendörsgatan 38, 1 tr,
114 58 STOCKHOLM**SAKEN**

Stridsåtgärd; nu fråga om interimistiskt förordnande

ALMEGA Tjänsteförbunden är en arbetsgivarorganisation för företag inom bl.a. spårtrafikbranschen. Storstockholms Transportarbetarensyndikat av SAC (syndikatet) är en arbetstagarorganisation med medlemmar inom bl.a. samma bransch. Något kollektivavtalsförhållande föreligger inte mellan dessa organisationer och inte heller mellan syndikatet och medlemsföretagen i ALMEGA tjänsteförbunden.

Syndikatet varslade i en skrivelse den 6 mars 2003 ALMEGA Tjänsteförbunden och dess medlemsföretag Citypendeln AB, Connex AB, Roslagståg och SJ AB om stridsåtgärder. Skrivelsen hade följande innehåll.

Storstockholms Transportarbetarensyndikat av SAC varslar härmed om konfliktåtgärder i enlighet med MBL § 45.

Konfliktåtgärderna vidtas i form av strejk den 18 mars mellan klockan 00.00 och 24.00. Samtidigt varslas om blockad mot övertid, mertid, nyanställning och förflyttning och omplacering den 18 mars 2003 kl. 00.00-24.00.

Konfliktåtgärderna vidtas som en protest mot avregleringen och privatiseringen av järnvägs- och kollektivtrafikbranschen i Europa och de effekter detta får på anställningsförhållanden, arbetsmiljö och samhället. Konfliktåtgärderna vidtas på uppmaning och i sympati med det fackliga transportsamarbetet mellan CGT-SFF (Spanien), SUD-Rail (Frankrike), RMT (Storbritannien), FLTU, ORSA och USC (samtliga Italien) och SAC-Transport.

Stridsåtgärderna berör samtliga medlemmar i branschen.

I en skrivelse den 12 mars 2003 från Almega Tjänsteförbundens Branschstyrelse Spårtrafik och de berörda företagen till syndikatet anfördes i huvudsak följande.

De varslade stridsåtgärderna har ett politiskt syfte. För att kunna ses som en godkänd protest- eller demonstrationsåtgärd måste den vara kortvarig – någon eller några timmar. Det framgår tydligt av Arbetsdomstolens rättspraxis på området. Ert varsel om stridsåtgärder omfattar ett helt dygn, vilket kraftigt överstiger gränsen för vad som kan godtas för en aktion som den nu aktuella.

Ett ikraftträdande av stridsåtgärderna med dess långa varaktighet är enligt arbetsgivarsidans uppfattning således olovlig. Stridsåtgärderna medför också betydande problem och kostnader för berörda företag.

Mot denna bakgrund hemställer Almega Tjänsteförbunden Branschstyrelse Spårtrafik och undertecknade företag att Storstockholms Transportarbetaresyndikat av SAC väsentligt inskränker sin aktion till en eller två av er angivna timmar under det aktuella dygnet.

Syndikatet svarade samma dag i huvudsak följande.

Vi har valt att vidta en konfliktåtgärd som är 24 timmar lång. Vi vet att det kan betraktas som långt men vi anser att det inte finns några lagliga hinder att genomföra konflikten. Vi hävdar att p.g.a. branschens utformning och de speciella omständigheterna som råder skulle en åtgärd som är mer begränsad i tid inverka desto menligare på trafiken.

Vi vidhåller att konfliktåtgärden har ett politiskt syfte och inte riktar sig mot de berörda företagen.

I en ansökan om stämning på syndikatet som kom in till Arbetsdomstolen den 13 mars 2003 har ALMEGA Tjänsteförbunden yrkat att Arbetsdomstolen fastställer att de av Storstockholms Transportarbetaresyndikat av SAC varslade stridsåtgärderna kl. 00-24 tisdagen den 18 mars 2003 är olovliga. Vidare yrkades att Arbetsdomstolen skulle fastställa att Storstockholms Transportarbetaresyndikat av SAC genom sitt varsel bryter mot 42 § medbestämmandelagen samt är skyldigt att utge ersättning för uppkommen skada med belopp som senare kommer att preciseras.

ALMEGA Tjänsteförbunden har även yrkat att Arbetsdomstolen interimistiskt skall förordna att de varslade stridsåtgärderna den 18 mars 2003 inte får genomföras innan domstolen prövat om dessa är tillåtna.

ALMEGA Tjänsteförbunden anförde i stämningsansökan, där svarandeparten benämns SAC, i huvudsak följande.

Som framgår av varslet kan stridsåtgärderna karaktäriseras som såväl politiska som fackliga riktade mot såväl utländska som inhemska förhållanden.

De varslade stridsåtgärderna framstår främst som en protest- och demonstrationsåtgärd. Stridsåtgärderna är emellertid inte kortvariga utan skall pågå ett helt dygn.

Enligt vad som hittills framkommit från berörda bolag medför stridsåtgärderna att sammanlagt ca tjugo medlemmar i SAC inte kommer att utföra arbete under aktuellt dygn, varav tio arbetstagare i Connex Tunnelbanan AB och sju arbetstagare i Citypendeln AB.

Genom att dessa inte arbetar ifrågavarande dygn blir konsekvenserna omfattande för Connex Tunnelbanan AB vad gäller tunnelbanetraffiken på den s.k. ”gröna linjen” på grund av sex strejkande tågförare. De strejkande tågförarna tjänstgör på flera olika tåg under sina pass. Deras frånvaro får en ”dominoeffekt”, vilket innebär att fem – sju tåg ställs in helt samt att det i övrigt blir fråga om omfattande trafikstörningar genom oregelbunden trafik, främst under eftermiddagen. Cirka 200 000 trafikanter, som normalt trafikerar den gröna linjen under aktuell tid, kommer härigenom att beröras av stridsåtgärderna. Med beräkningen att fem – sju tåg är ur trafik under eftermiddagen kommer ungefär 5 000 till 7 000 resenärer hela tiden att drabbas av trängsel och kraftiga förseningar. - - - För Connex Tunnelbanan föreligger också en uppenbar risk för böter på ca 50 000 – 100 000 kr till Storstockholms Lokaltrafik –SL- för brott mot trafikavtalet i nu aktuell omfattning.

Konsekvenserna av stridsåtgärderna för Citypendeln AB blir att fyra tåg – i värsta fall åtta tåg – får ställas in samt en pendelstation blir obemannad mellan kl. 06.00 och 12.00. Förlorade biljettintäkter från resenärer blir en direkt ekonomisk följd av stridsåtgärderna.

Den i sammanhanget långa tiden – ett dygn – gör att stridsåtgärderna får anse mista karaktären av en protest- och demonstrationsåtgärd. Enligt förbundets inställning saknar SAC rättsligt stöd för sin uppfattning att den typ av fackligpolitisk åtgärd det här är fråga om är tillåten för ett helt dygn. Mot bakgrund av de rättsgrundsatser som framgår i Arbetsdomstolens rättspraxis på området görs gällande att de varslade stridsåtgärderna är olovliga.

De principer som får anses gälla för en facklig organisations rätt till protest- och demonstrationsåtgärder i kollektivavtalsförhållanden måste också gälla vid motsvarande åtgärder där något kollektivavtalsförhållande inte gäller mellan parterna. De varslade åtgärderna strider mot medlemmarnas arbetskyldighet enligt anställningsavtalen. Genom åtgärderna inskränks också under ett helt dygn den affärs- och arbetsledningsrätt, som enligt kollektivavtal tillkommer arbetsgivarna. De berörda bolagen är genom sitt medlemskap i förbundet bundna av kollektivavtal mellan förbundet och SEKO/ST/CF. De enskilda anställningsavtalen hämtar sitt innehåll från kollektivavtalen.

Även om domstolen gör den bedömningen att problemen kan betecknas som små för Connex Tunnelbanan AB och Citypendeln AB gör förbundet gällande att stridsåtgärderna ändå skall bedömas som otillåtna på grund av att dessa gäller ett helt dygn trots att det får anses röra sig om en protest- och demonstrationsåtgärd.

Sambandet mellan stridsåtgärderna och vad SAC vill uppnå är otydligt. I sådant fall bör utrymmet vara mindre för lagligheten av att använda stridsåtgärder på det sätt som nu sker. Syftet med stridsåtgärderna, som det anges av SAC, torde också rimligen kunna bli tillgodosett om de begränsas till en eller två timmar under förutsättning att stridsåtgärdernas konsekvenser blir minimala.

Arbetsgivarsidan gör också gällande att SAC genom sina varslade stridsåtgärder bryter mot 42 § MBL och därmed är skadeståndsskyldigt, jämlikt 54 § MBL.

Arbetsdomstolen har den 17 mars 2003 hållit ett särskilt sammanträde för behandling av arbetsgivarsidans yrkande om interimistiskt förordnande.

Vid sammanträdet har syndikatet bestritt käromålet i dess helhet, så ock yrkandet om interimistiskt förordnande.

Till utveckling av sin talan har parterna anfört i huvudsak följande.

ALMEGA Tjänsteförbunden

Arbetsgivarsidan vidhåller den inställning i fråga om stridsåtgärdernas lovlighet och verkningar som redovisats i stämningsansökan.

Storstockholms Transportarbetarensyndikat av SAC

Även om den varslade strejken är en protest- och demonstrationsåtgärd har den även en facklig bakgrund, nämligen att tillvarata medlemmarnas fackliga intressen och skydda medlemmarna från de negativa konsekvenserna en avreglering och privatisering innebär för arbetsförhållanden och för arbetsmiljön.

Arbetsgivarsidans invändning mot stridsåtgärdernas längd avser deras omfattning i tiden, 24 timmar. Detta är en begränsad tid. En kortare strejk skulle vara mer skadlig eftersom förarna vid en sådan skulle stanna tågen vid någon station då strejken påbörjas, vilket skulle leda till totalstopp i trafiken. För trafikanterna innebär den varslade åtgärden endast att de kan få vänta fem – tio minuter för att komma med ett tåg. De strejkande utgör bara någon procent av arbetstagarna, vilket kan jämföras med att omkring fem procent är sjukskrivna. Det bestrids att den varslade strejken skulle få en sådan ”dominoeffekt” som påstås.

Det bestrids att strejken skulle kunna innebära att Connex Tunnelbanan tvingas utge böter på 50 000 – 100 000 kr till Storstockholms Lokaltrafik-SL

för brott mot trafikavtalet. De flesta avtal innehåller en force majeure-klausul som befriar från skadestånd eller andra påföljder vid bl.a. strejk.

Till skillnad från ALMEGA kan syndikatet inte finna att Arbetsdomstolens praxis skulle visa att den varslade strejken skulle vara olovlig.

Skäl

Syndikatet varslade om stridsåtgärder i form av framför allt strejk den 18 mars 2003 mellan kl. 00.00 och 24.00. Enligt syndikatet vidtas åtgärderna som en protest mot avregleringen och privatiseringen av järnvägs- och kollektivtrafikbranschen i Europa och de effekter detta får på anställningsförhållanden, arbetsmiljö och samhället. De vidtas på uppmaning av och i sympati med det europeiska fackliga samarbetet mellan organisationer i Spanien, Frankrike, Storbritannien och Italien.

Ostridigt är att det inte föreligger något kollektivavtalsförhållande mellan å ena sidan syndikatet och å andra sidan arbetsgivarorganisationen eller dess berörda medlemsföretag.

I 2 kap. 17 § regeringsformen föreskrivs att förening av arbetstagare samt arbetsgivare och förening av arbetsgivare äger rätt att vidtaga fackliga stridsåtgärder, om annat ej följer av lag eller avtal. Regler om fredsplikt finns i medbestämmandelagen. Dessa regler gäller emellertid endast den fredsplikt som följer av att kollektivavtal träffas. Syftet med dessa regler är inte att begränsa möjligheterna till självständigt fackligt uppträdande, även i fråga om stridsåtgärder, av dem som sammansluter sig i en annan organisation än den som sluter kollektivavtal för arbetsplatsen (prop. 1975/76:105 Bil. 1 s. 273). Vissa regler som innefattar begränsningar i rätten att vidta stridsåtgärder finns också i 23 § lagen om offentlig anställning, vilka dock är utan betydelse i detta mål. Det finns inga lagregler innefattande begränsningar i rätten att vidta stridsåtgärder i ett fall som det nu aktuella.

Det har emellertid inte ansetts som helt klart hur långt föreskriften i 2 kap. 17 § regeringsformen sträcker sig. En uppfattning är att kravet på stöd i lag eller avtal för begränsning av rätten att vidta stridsåtgärder sannolikt endast avser stridsåtgärder med syften av traditionellt facklig art (Sigeman i Arbetsrätten i Norden, 1990, s. 359). Det har dock också framhållits att det saknas belägg för att det i svensk rätt skulle upprätthållas någon allmän inskränkning motsvarande den danska principen att en stridsåtgärd är lovlig endast om den fullföljer ett rimligt fackligt syfte (Schmidt, Facklig arbetsrätt, 1997, s. 233).

Arbetsdomstolen finner inte anledning att närmare uppehålla sig vid denna frågeställning. Arbetsgivarsidan har liksom arbetstagarsidan uppgett att stridsåtgärderna kan karaktäriseras inte bara som politiska utan även som fackliga. Vid sådant förhållande måste det enligt Arbetsdomstolens mening mot bakgrund av den nämnda bestämmelsen i regeringsformen finnas ett uttryckligt stöd för att domstolen skall finna att de varslade stridsåtgärderna är olovliga och något sådant stöd finns inte.

Det kan inte heller antas att berörda arbetstagares anställningsavtal skulle bygga på sådana förutsättningar att de på den grunden skulle vara förhindrade att delta i en sådan av syndikatet beslutad aktion som det är fråga om i målet.

Det anförda leder till att arbetsgivarsidans yrkande om interimistiskt förordnande skall lämnas utan bifall.

Slut

ALMEGA Tjänsteförbundens yrkande om interimistiskt förordnande lämnas utan bifall.

Ledamöter: Hans Tocklin, Lars Dirke, Inga Britt Lagerlöf, Anders Sandgren, Ola Bengtson, Hans Wahlström och Henry Sjöström. Enhälligt.

Sekreterare: Aneta Blåder